Н Мар. Г. Газ. 1-13

Цилä сäндäлык вылныш проктäролä, иктыш ушныда!

Госстраховахы вэрц

Госстрахын Йоласал районыштыш инспэкци дон „Большэвик корны" газэтын изданижы.

№ 1
1936 и 22 дэкабр

ГОСУДАРСТВЭННЫЙ СТРАХОВАНЬЫ

Колхоз стройым дä общэствэнный собственностым пэрэгымашым цаткыдэмдäш палшышы ылэш, страхованьы платьожым вэрэмäшты тулыдымäш колхозлан дä колхозниквлäлäн ышлäныштät врэдäм ышта

Страховайымашым-социализм стройымашлан палшымашкы

Совэтски оксан курсыжым цаткыдэмдымäш пäшäшты, партьы дон правитэльствы виктäрымдон, шукы анцылтымашвлäм ыштымы. Тэвэ ти анцылтымашвлä, цилä пäшäм тынгыцок йажоэмдэн колтымашым, труйышывлäн тэргымäшыштым ылымäшыш пыртэн мимäшым госстрахын органвлäгыц тэргät.

Тэвэ сэдындонок госстрахын пäшäжым ныгынамшыгыцät йажон шындäш кэлэш, труйышывлäн тэргымäшыштым тиды вэрэмäшты пыртэн шалгыжы, эксыквлäэш лишы убиткäвлäм вэрэмäшты тулэн кэртшы.

Солаштыш страховой комиссивлä анцылнат кого пäшäвлä шалгат, тиды—страховайымашым эртäрымäш дä страховой пäшäм ылымäшыш пыртымаш. Солаштыш страховой комисси колхозниквлäдон, йэдиноличниквлäдон дä мол труйышывлäдон иквäрэш ылэш. Нины лошты страховайымаш пäшäм пыт шындымлä.

Тэнгэлäнок, страховой комиссивлä анцылны тэгэнь кого задачывлä шалгат: страховайымаш пäшäм кэчы йыдэок видэн, халык лошты йажон ынылдарэн шоктэн, страховой оксамат вэрэмäшты тулэн шалгаш.

Страховайымаш законыш у Конституци сэмынь вашталтмашвлäм пыртымы. Тэвэ тидымät халыклан йажон ынылдарэн шокташ страховой комиссивлäн задачы ылэш.

Государствэнный страхованьы пäшäм лачокок йажон шындэн шоктэн, тидым социализм стройымашлан лачокок палшымашкы сäрäл колтэнä.

Платьож тулымäш срок цызалтэш äль укэ

Колхозвлäлäн дä колхозниквлäлäн добровольный страховайымäшым куштылташ манын, тэхэнь порäдкäм ыштымы: платьожын цилä суммыжы коктэш пäйылалтэш; пэлжым страховайымы годымок тулымылä, котшыжым кок тылэгыц вара агыл тулымылä.

Труйышы йэдиноличниквлäлäнät тэхэнь порäдкäок ылэш.

Колхозниквлä дä труйышы йэдиноличниквлä, ышкымдäн вольыктам дä движимый имущэствадам окладной страхованьын пингыдэ нормьжыгыц кушкылä добровольны страховайыда.

К вольыкат свэрхокладной страхованьыгыц ордыжэш котшашлык агыл

Хыть мам страховайымашат колхозвлäм дä колхозниквлäм эксыкышкы ак пырты, аньэш, тиды палшыкым вэлэ пуа Колхозышты äль йэдиноличниквлäн свэрхокладной страховайымы ышкал äль вэс вольык колэн кэä гынь, тынäм госстрах ты вольыкын äкшым цилägэок тулä.

Свэрхокладной страховайымашыжы тэхэнь порäдкäдон кэшäшлык. Колхозвлäштыш имньивлäм вэтэринарный осмотрдэок 720 тäнäш страховайаш лиэш. Страховайым täржы 100 тäнägыц 4 тäнä дä 90 копэк нälältэш. Имньи фэрмывлäлäн 20% скидкы лиэш.

Колхозвлäштыш шуран шалдыра вольыквлäм вэтэринарный осмотрдэок 640 тäнä йактэ страховайаш лиэш. Страховайым täржы 100 тäнägыц 2 тäнä нälältэш. МТФ-влäлäн 20% скидкы лиэш. Колхозвлäштыш шарыквлägыц дä кэсывлägыц 3 тäнä дä 20 копэк нälältэш. Товарный фэрмывлäлäн 20% скидкы лиэш. Колхозвлäштыш саснавлägыц 3 тäнä дä 76 копэк нälältэш. Товарный фэрмывлäлäн 10% скидкы лиэш.

Колхозниквлäн дä служышывлäн шуран шалдыра вольыквлäм вэтэринарный осмотрдэок 405 тäнä йактэ страховайаш лиэш. Страховайым täржы 100 тäнägыц 3 тäнä нälältэш.

Йэдиноличниквлäн хозäйствыштыш имньивлäм вэтэринарный осмотрдэок 480 тäнä йактэ страховайаш лиэш: Страховайым täржы 100 тäнägыц 7 тäнä дä 75 копэк нälältэш. Шуран шалдыра вольыкым 390 тäнä йактэ страховайаш лиэш. Страховайым täржы 100 тäнägыц 4 тäнä дä 43 копэк нälältэш.

Тилэц пасна колхозвлäн имущэствым дä мэханизируйымы транс ортымат ышкымыштын äкэшышток страховайаш лиэш. Страховайымы täржы 1000 тäнägыц 10 тäнä нälältэш. Колхозниквлäн дä йэдиноличниквлäн движимый имущэствыштым осмотрдэок 3000 тäнäш страховайаш лиэш. Страховайым täржым 1000 тäнä гыц колхозниквлä 10 тäнä дä 50 копэкым тулät.

Колхозниквлä дä колхозницывлä, служышывлä дä йэдиноличниквлä цилäнок ышкымäн вольыкдам дä имущэствыдам свэрхокладной страхованьыдон страховайыда, икät ордыжэш идä кот.

Добровольный страхованьын платьожым кышкы тулäш лиэш

Добровольный страхованьын платожым колхоз госбанкыштыш ышкымжын тэкущый счотшыгыц страховой инспэкцин счотыш пэрэчисльäйä. Тилэц пасна эчэ сола совэтышкы, сбэркассыш, Госбанкын отдэлэньыш дä сбэркассыш платьожный оксам тулät. Труйыш хрэсäньвлäлäнät страховой платьож оксам тулäш тэхэнь порäдкäмок ыштымы.

Страховой платьожым тулымыкы квитанци пуалтэш, ти квитанцим страховайымы срок лäкмэшко пэрэгымылä. Тиды добровольный страховайымаш гишäн ынäндäрышы документ лиэш.

Страховайымашэш льготым тöр пумашым анчэн шалгаш массовый контрольым организуйыда.

Эчэ махань добровольный страхованьы улы

Колхозниквлä, рабочыйвлä, служышывлä дä труйышы йэдиноличниквлä кушны анчыктымыгыц пасна, движимый имущэствыштым страховайыктэн кэрдыт.

Движимый имущэствым страховайымашкы тидывлä пырат: обстановкывлä (стöл, пöкэн, буфэт дä молат), выргэмвлä, музыкальный инструмэнтвлä, книгäвлä дä пöрт кöрыштыш хäдывлä, запас продуктывлä, тэнгэок йэдиноличниквлäн сола хозäйства инвэнтäрвлä. Ти страховайымашкок, страховайышыжы шана гынь, урдым кэквлäм, шарыкым, кэсым, саснам дä пырэзым, страховой возрастан агылвлäмок пырташ лиэш.

Махань суммэш страховайыкташ лиэш

Хозäйстваштыш движимый имущэствым, осмотрым ыштыдэок, колхозниквлäдоны, рабочыйвлäдоны, служышывлäдоны дä труйышы йэдиноличниквлäдны страховайаш лиэш, шамактон кэлэсымыдонок, сэмньäнвлäным 3000 тäнä йактэ дä ышкэт ылшывлäным 2000 тäнä йактэ страховайаш лиэш.

Добровольный порäдкäдон имущэствым страховайымы годым оценкым кыцэлäн ыштымылä

Имньивлäным, ышкалыным дä сола хозäйствыштыш молы вольыквлäнымät, тэнэок стройкы дон инвэнтäрвлäным äкыштым шындымы годым районыштыш страховой инспэктыр äль тыдын поручайымыжы сэмынь, солаштыш страховой комиссиэ, вэтврачвлä, агрономвлä, тэхниквлä дä молат участывайымыдон оценкым ыштät.

Добровольный порäдкäдон страховайымы годым оценкым ыштäш специалиствлä укэ ылыт гынь, тынäм страховой испэктыр ышкэок оценкым ыштä. Страховайымы вольыкын продуктивностьшым анчэн, ты лишыл пазарыштыш äктон оценкы ыштältэш.

Шамак тöлшы, 5 йäш ышкалын äкшы ты лишныш пазарышты 400 тäнä ылэш. Страховайыктымы ышкалын шышэр пумашыжы кого ылэш гынь, тынäм оценкыжät 20-25 процэнтыш кузыктымы лиэш, всэ статьяжы маншаш гынь 480—500 тäнäш äкшы шындältэш. Страховайышашлык вольыкыч шышэр пумашыжат изи ылэш гынь, тынäм äк шындымäшыжät 400 тäнägыц ülкылä, 300-250 тäнä вэлэ лишäшлык.

Добровольный страхованьым малын ыштымы

Мäнмäн колхозвлäнä кырылтэок пайат, у стройкавлäм, машинавлäм йäшнät, шэргы äкäн вольыкым нälыт. Колхозниквлä лачокок социалистичэски нырвлäн улан труйышы лин миät. Тэвэ сэдындонок общэствэнный дä ышкэ имущэствыштым пэрэгäш шытырланымаш колхозниквлäн кушкэш, иктä махань эксык лин колтымыкы, колхозын дон ышкэ товраштын цилä äкшымок плучайаш цацымашышты кушкэш.

Колхозвлäлäн дä колхозниквлäлäн ышкэ пурлыкыштым цилägэок страховайэн кэрдышты манынок, свэрхокладный добровольный страховайымашым ыштымы. Вэт обäзатэльный окладной страхованьы страховайымы пурлыкын цилä äкшым сок пуэн шоктэн ак кэрт.

Тидыгыц пасна, обäзатэльный порäдкäдон страховайаш литым имущэствы йамэш гынь äль локтылалтэш гынь, добровольный страхованьы убиткыжым тулэн кэрдэш.

„Добровольный страховайымаш кэрäл ылэш: шукы страховайэт—шукы плучайэт,"—маныт колхозниквлä. Тиды лачокок тöр кэлэсымäш.

Колхозвлä дä колхозниквлä добровольный страховайымашым кымдан используйышашлык ылыт, тиды йамшы äль локтылалтшы пурлыкым угыц войаш палшэн кэрдэш.

Тэвэ ти страхованьы ирсä добровольный ылэш.

Колхозвлä, сола хозäйстваштыш вольыкым, суртвлäм ышкымыштын лачокымшы äкышты йактэ добровольны страховайыда

Вольык войымаш пäшäшты дä пожаргыц пэрэгäлтмäш пäшäшты йажо показатэльвлäдон анцылтэн кэшы колхозвлäлäн кого льготвлäм пуалтэш.

Коллэктивный страхованьы пäшäм видäрäш

Страховайыдэ ик эдэм ат идä кот!

Колхоз солаштыш труйышывлäн ылымäш йöныштым йажоэмдäш партьы дон правитэльствы соок палшат. Тидым мä ышкымнäн цилä пäшäштынä äшыш нälшäшлык ылына.

Сэмньäшты иктä эдэм пäшä ыштымäштыжы шушыргä äль колэн молы колтä гынь, ти шотышты коллэктивный страхованьы кого палшыкым пуа.

Коллэктивный страхованьы каждый труйышылан палшык пушы ылэш. Каждый МТС-ын рабочыйвлä, учрэждэньывлäштыш дä организацивлäштыш ровэтниквлä, тэнэлäнок цилä колхозниквлä 16 иäшгыц кушкылä цилäн страховайалт кэрдыт. Колхозвлäшты ышкымым страховайымашым бригады йыдэ ыштэн кэрдыт. Коллэктивный страхованьы взнос тэнэ тулäлтэш: 1000 тäнäэш страховайымы гынь ик икыт мычкышты 12 тäнäм тулымлä. Эчэ квартыл йыдэ 3 тäнä рäдät тулäш лиэш.

Коллэктив 2000 тäнäэш страховайалтэш гынь, ик ишты 24 тäнäм тулäлтэш, 3000 тäнäэш страховайалтэш гынь—39 тäнäм тулымылä. Мäнмäн сäндäлыкыштышнä труйышывлä коллэктивный страхованьы гач кого палшыкым плучайат. Самынь иäлтмäшвлä гишäн мäнмäн Мар бластьыштына 1935 ин кокшуды тыжэм тäнä нäрä тулымы.

Тэвэ тидывлäм цилä тышлэн мимыкы, колхозниквлä дон рабочыйвлä лошты, служышывлä лошты коллэктивный страхованьы пäшäм воксэш х дан шындымы. 1935 ин коллэктивный страхованьыдон 5150 тäнä вэлэ посту айэн. 1935 игыц страховой вознаграждэньым шукэмдымы ылэш. Мазары шукэш страховайалтат, тынäры страховой вознаграждэньы шукы лиэш: ик игыц кушкылä страховайалтмы гынь вознаграждэньы 25 процэнтыш шукэмэш, 2 иэш гынь—50 процэнтыш, кым игыц кушкылä гынь—75 процэнтыш, нил игыц кушкылä—100 процэнтыш.

Коллэктивный страхованьы пäшäшкы кого вньиманьым пиштäш кэлэш, коллэктивный страхованьыш колхозниквлäм 75 процэнт дä рабочыйвлä дон служышывлäм 100 процэнтыш шывшын шоктымыла.

Коллэктизный страхованьы пäшäм лачокок кымдан шäрэн колтышашлэнэн, ти пäшäшкы цилä общэствэнностым, цилä комсодвлäм дä финударниквлäм мобилизуйымыла, ти сэмынь цилä колхозниквлäм дä цилä рабочыйвлäм коллэктивный страхованьыш шывшын шоктымла.

Колхозвлäлäн производствэнный льготвлä

Вольык войымашым шäрäш палшышашлäнэн дä тидын доход пумашыжым когоэмдышäшлäнэн колхозвлäдон пэрвичный коопэративывлäлäн тэгэнь льготвлä пуалтэш:

а) плэмäной вольыкым страховайымашдон — платьожгыц 20 процэнт скидкы;

б) инньивлäм, шуран шалдыра вольыкым, саснавлäм, щарыквлäм дä кэсывлäм, товарный фэрмыштыылшывлäн страховайымашдон—платьожгыц 20 процэнт скидкы, ти скидкы плэмäной вольыквлäлäн пытäриш скидкыш дополньайымаш таньы ылэш;

в) вольык войымашым шäрымäш дä пэрэгымäш пäшäдон сэк йажо показатэльвлäдон анзыц кэшы (ырвэзы вольыкым анчэн куштымы шотэш колхозын кыöжы когоэммäш, вольык колымаш чыдэммäш дä ниным йажон анчымаш, нинымтöр эксплоатируйымаш дä молат) колхозвлäлäн—сола хозäйстваштыш вольыкым страховайымашэш тулäш шындымы суммыгыц 25 процэнт скидкы.

Пожар ваштарэш кырэдäлмäшым нажон шындышы колхозвлä дä пэрвичный коопэративывлä (йажон пäшäм ыштэн кэргыш дружина улы ымаш, пожарный машинавлäм дä инвэнтäрвлäм пэрэгэн кычылтмаш, огньэтушитэлвлä улы ылмаш, колхоз пурлыкым кырылтэок оролэн шалгымаш дä молат), тэнэлäнок огньэстойкий зданьывлäм стройышы колхозвлä дä пэрвичный коопэративывлä; стройэньывлäм, прэдприйативлäм дä инвэнтäрвлäм страховайымаш платьожын суммы ыц 50 процэнт йактэ плучайат.

Скидкывлäм районный страховой комисси анчэн шында.

Страховой пäшäшты рэвольуционный законность вэрц дä классовый бдитэльность вэрц!

Льготвлäм вэрэмäшты пумыла

Страховой платьожвлäм начсльäйымы годымок, окладной страхованьын закон сэмынь, льготвлäм вэрэмäшты пуэн мимылä.

Колхозвлäлäн дä труйышы йэдиноличниквлäлäн льгот пумашым кыды вäрэжы шырэрäкынок мондат, сэдындонок худан анчымыштыдон пäшäм шайыкыла колтät.

Эртыш иäт Кырык-Мары районыштыш колхозвлäлäн производствэнный льготвлäм пиш кого опоздайымашдон (4 тылзыштыэлэ) пумы. Мо районыштыжы льготвлäм пуэныт гыньät, тидын значэньыжы гишäн колхозниквлä лошты ынылдарэн путэлыт.

Колхозвлäлäн льготвлäм вэрэмäшты пуаш манын, солаштыш дä районыштыщ страховой комиссивлä колхозвлäм йажон провэрäйэн шалгышашлык ылыт. Тидым шотышкы нälмылä, свэрхокладной (добровольный) страхованьы голымат ти льготвлäок колхозвлäлäн пумы лит.

Колхозвлäшты животноводствым цäрымäшты дä социалистичэски собственностым пэрэгымäшты окладной страхованьын законжы кого палшыкым пушашлык.

Госстрахын палшымашыжы

1936 ин Эмäн сола совэтыштыш „Кыралшы“ колхозлан свэрхокладный страхованьыдон 400 тäнäм дä обäзатэльный страхованьыдон 180 тäнäм тулымы.

Картук сола совэтыштыш „Чапаев“ колхоз прэдсэдатьыл Соколовлан свэрхокладной добровольный страхованьыдон 350 тäнäм дä обäзатэльный страхованьыдон 135 тäнäм тулымы.

Добровольный страховайымашдон госстрахын ответственностьшы тынäлäлтмäш дä пытäралтмäш гишäн

Вэтврачлан анчыктыдэок вольыкым страховайыктымыкы, пытäриш срокым тулымыкы, 2 äрньäшты вэлэ госстрах отвэчäйäш тынäлэш. Осмотрым ыштымы гынь, тэнэок инвэнтäрым дä стройэньымät страховайымы пытäриш взносым тулымыкы вэлэ госстрах ответственностьыш нälэш. Кокшы срокым вэрэмäштыак тулы гынь, госстрахын ответственность пытäрäлтэш.

Движимый имущэствым страховайымы годым скидкы пуалтэш äль агэш

Колхозниквлä организованны страховайыктат гынь, тэхэнь скидкывлä лиäлтыт:

1) колхозниквлäн хозäйствавлä 50 процэнтыжы страховайыктат гынь, 10 процэнты скидкы лиэш, вэс статьанжы гынь 1000 тäнäгыц 9 тäнä дä 45 копэк, 500 тäнäгыц 4 тäнäдä 73 копэк нälälтэш.

2) колхозниквлäн хозäйствавлä 75 процэнтыжы страховайыктат гынь, 20 процэнты скидкы лиэш äль вэс статьанжы гынь 1000 тäнääш страховайымашэш 0 тäнä дä 50 копэкы вäрэш 8 тäнä дä 40 копэкым вэлэ нälälтэш. 500 тäнäгыц 4 тäнä дä 20 копэк нälälтэш.

3) иктöр частьäвлäдон платьожым тулäш 3 тылзэш рассрочкым пумы лин кэрдэш. Пытäриш гäнäкы кым пайышты ик пайжым обäзатэльны тулымылä.

Шамак толшы: колхозышты 56 хозäйства ылэш. Нинä логыц 42 хозäйствыжы ышкымыштын имущэствыштым организованно страховайыктат (кыдыжы 1000 дä кыдыжы 5000 тыжэмэш). 42 хозäйстважы лач 75 процэнты ылэш, тэхэнь годым страхованьыжым дä рассрочкыжым 1000 тäнäэш 2 тäнä дä 80 копэкым, 500 тäнäэш 1 тäнä дä 40 копэкым тулымылä.

Колхозвлäлäн производствэнный льготвлä

Вольык войымашым шäрäш палшышашлäнэн дä тидын доход пумашыжым когоэмдышäшлäнэн колхозвлäдон пэрвичный коопэративывлäлäн тэгэнь льготвлä пуалтэш:

а) плэмäной вольыкым страховайымашдон — платьожгыц 20 процэнт скидкы;

б) инньивлäм, шуран шалдыра вольыкым, саснавлäм, щарыквлäм дä кэсывлäм, товарный фэрмыштыылшывлäн страховайымашдон—платьожгыц 20 процэнт скидкы, ти скидкы плэмäной вольыквлäлäн пытäриш скидкыш дополньайымаш таньы ылэш;

в) вольык войымашым шäрымäш дä пэрэгымäш пäшäдон сэк йажо показатэльвлäдон анзыц кэшы (ырвэзы вольыкым анчэн куштымы шотэш колхозын кыöжы когоэммäш, вольык колымаш чыдэммäш дä нинымйажон анчымаш, нинымтöр эксплоатируйымаш дä молат) колхозвлäлäн—сола хозäйстваштыш вольыкым страховайымашэш тулäш шындымы суммыгыц 25 процэнт скидкы.

Пожар ваштарэш кырэдäлмäшым нажон шындышы колхозвлä дä пэрвичный коопэративывлä (йажон пäшäм ыштэн кэргыш дружина улы ымаш, пожарный машинавлäм дä инвэнтäрвлäм пэрэгэн кычылтмаш, огньэтушитэлвлä улы ылмаш, колхоз пурлыкым кырылтэок оролэн шалгымаш дä молат), тэнэлäнок огньэстойкий зданьывлäм стройышы колхозвлä дä пэрвичный коопэративывлä; стройэньывлäм, прэдприйативлäм дä инвэнтäрвлäм страховайымаш платьожын суммы ыц 50 процэнт йактэ плучайат.

Скидкывлäм районный страховой комисси анчэн шында.

Сола совэтвлä йыдэок общэствэнный агэнтвлä лишты

Добровольный страховайымаш пäшäм видäш цилä сола совэт йыдэок общэствэнный агэнтвлäм организуйышна. Общэствэнный агэнт, ышкымын ылымäшым вольыкым, дä пурлыкым страховайымаш пäшäм видäш тынäлэш. Погымы страховайокса суммыжыгыц тидылäн страхинспэкци процэнтым тулä. Вольыкым страхованымашэш погымы суммыгыц—5 процэнтым, ышкымын ылымäшым страховайымашэш погымы суммыгыц—8 процэнтым дä пурлыкым страховайымашэш погымы суммыгын 10 процэнтым тулäлтэш.

Ти агэнтвлä страховой пäшäм видышы инспэкци Лукойэнов тäнгыц пäшäм плучайэн кэрдыт.

Имущэствым добровольны страховайым годым мам ыштылä

Имущэствын хозажы мам дä махань суммэш страховайыкташ шана, тидыгишäн сирмäшдон äль шамактон страховой инспэктырлäн äль сола совэтлäн увэртäрышäшлык. Имущэствым анчымыкы дä äкшым шындымыкы, страховой инспэктыр хозäйствалан пасна извэщэньым кычыкта, тиштыти хозäйствагн имущэствыжын платьож суммыжым анчыкталтэш. Извэщэньым хоза кидышкыжы нälмыкы, извэщэньыштыанчыктымы платьожын суммыжым 10 кэчы эртымэшкы тулäшäшлык.

Добровольный страховайымашдон махань льготвлä дä скидкывлä пуалтыт

Вольык урдымашдон анзыц кэшы колхозвлäлäн дä пожаргыц пэрэгäлтмäштыровотайышывлäлäн,—кыдывлäн хозäйстваштышты Совэт Сойузын гэрой, ССР Сойузын ордэндом äль рэвольуцин почотан оружидон награждайымы войнаштыш äль пäшäштыш инвалид улы гынь, тэхэньвлäлäн льготвлä дä скидкывлä пуалтыт.

Льготын дä скидкын суммыжы хозäйстваштулышäшлык платьожшыгыц 50 процэнтыгыцät кушкылä ынжы ли.

Ответственный редактор В. М. ПЕТУХОВ.

1937 иэш „Большэвик Корны“ газэтым цилäнок сылыда

Газэтын äкшы:
Ик иэш 6 тäнä
Пэл иэш 3 тäнä,
Кым тылээш 1 тäнä дä 50 копэк.
Почтовый агэнствывлäштыдä писмоносэцвлäгыц газэтым сылаш лиэш.

Козмодемьянск, типография Гормариздата. Уполн. Мароблита № 411 Заказ № 2363 Тираж 1000 Корректор-выпускающий—*Ф. СИДУК.*

44